

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00104-410/2020/5

Datum: 14. 10. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi z bralnimi navadami v Sloveniji

Poslanec Državnega zbora dr. Franc Trček je na Vlado Republike Slovenije naslovil pisno poslansko vprašanje v zvezi z bralnimi navadami v Sloveniji. Poslanec navaja, da so bralne navade v Sloveniji slabe in Vlado Republike Slovenije sprašuje:

- »S katerimi vse srednje- in dolgoročnimi ukrepi bomo ta negativni trend nebranja in posledično neizobraženosti odpravili?
- Kakšna bodo sredstva namenjena programom spodbujanja branja do leta 2030?
- Kateri so merljivi cilji izboljšanja, ki jih želimo doseči do leta 2030?«

Vlada Republike Slovenije odgovarja:

Vlada Republike Slovenije pojasnjuje, da sta bili v letih 2014 in 2019 v okviru Javne agencije za knjigo Republike Slovenije izvedeni nacionalni raziskavi o bralni kulturi in nakupovanju knjig v Sloveniji. Gre za ključni raziskavi na tem področju, ki ob dopolnjevanju z rezultati mednarodnih raziskav PISA in PIAAC podajata relevantno sliko bralne kulture in bralne pismenosti v Sloveniji. Izsledki raziskav v zadnjih petih letih potrjujejo domnevo, da se je povečalo število nebralcev.

Problem branja zadeva več resorjev in politik, ob kulturi zlasti tudi izobraževanje, zato bo Vlada Republike Slovenije situacijo izboljšala na način, da bomo strategije izvajali soodvisno in povezano.

Vlada Republike Slovenije bo prek svojih institucij, ki skrbijo za bralno kulturo v naslednjem obdobju z različnimi ukrepi krepila promocijo branja, nakupovanja in posedovanja knjig v obliki stalne nacionalne promocijske kampanje, ki izmenjujoče nagovarja različne ciljne skupine z različnimi sporočili in nameni.

V okviru podeljevanja sredstev na javnih razpisih in pozivih bo Ministrstvo za kulturo pri naslavljanju problema slabljenja bralnih navad s ciljem izboljšanja le-teh podpiralo:

- usposabljanja, strokovna srečanja in osveščanja na področju bralne kulture, motivacije za branje ipd.;
- neposredne ukrepe za promocijo branja in kupovanja knjig, ki se izvajajo v knjigarnah, knjižnicah, šolah ipd., ali naslavlja širok krog potencialnih bralcev (knjižne priloge, promocijske akcije, ipd.);
- literarne festivale s kakovostno vsebino in z izrazito izraženo dimenzijo dostopnosti, promocije in razvijanja občinstva.

Glavni cilji, ki jih na področju razvoja vseh segmentov bralne kulture zasledujemo in jih bomo v bodoče podpirali so:

- dvig zavesti o pomenu branja in posedovanja knjig;
- spodbuda promocije branja in načrten razvoj bralne kulture na regionalnem in nacionalnem nivoju;
- izvedba projektov in programov bralne kulture, ki spodbujajo branje različnih ciljnih skupin na nacionalni ali regionalni ravni ter oblikujejo vseživljenjske bralne navade;
- izvedba kakovostnih, prepoznavnih in inovativnih literarnih prireditev in festivalov z nacionalnim ali regionalnim dosegom;

- podpora izdajanju knjig in revij (tiskanih in elektronskih), sofinanciranje kakovostnih izvornih in prevodnih leposlovnih in humanističnih knjižnih del za odrasle in otroke, in sicer na letnih in večletnih razpisih za podporo izdajam knjig;
- podpora delovanju knjigarn, ki prispeva k promociji branja in kupovanja knjig.

Nameni in cilji, ki spodbujajo bralno kulturo, so razvoj bralne kulture med mladimi in podpora slovenskim avtorjem, promocija vrhunskih slovenskih ustvarjalcev, spodbujanje šolarjev za branje in obiskovanje splošnih knjižnic, motiviranje založnikov k večjemu vključevanju sodobnih slovenskih avtorjev v programe za mladino, spodbujanje branja in razvoj vseživljenjskih bralnih navad pri različnih ciljnih skupinah ter spodbujanje pomena posedovanja knjig in pomena domače knjižnice.

Vlada Republike Slovenije si bo v okviru svojih finančnih zmožnosti prizadevala, da bo do leta 2030 ohranila oziroma v okviru finančnih zmožnosti povečala delež sredstev, namenjenih za dvig zavesti o pomenu branja in posedovanja knjig in skrbela za razvoj vseh segmentov bralne kulture.

Bralna pismenost je zaradi svoje temeljne in vsestranske vloge dobila svoje mesto v razvojnostrateškem dokumentu Republike Slovenije [Strategija razvoja Slovenije 2030](#). Hkrati je bila decembra 2019 na Vladi Republike Slovenije sprejeta [Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti 2019-2030](#) (v nadaljevanju *strategija*). *Strategija* med drugim opredeljuje specifične cilje za posamezno stopnjo izobraževanja od predšolskega obdobja do obdobja odraslosti, pa tudi ravni pismenosti, ki naj bi jih dosegli po posameznih stopnjah izobraževanja, prav tako od predšolskega obdobja do obdobja odraslosti. Da bi te ravni dosegli, *strategija* predvideva, da so potrebni:

- različni programi za sistematično razvijanje pismenosti in brane kulture,
- ustrezni kadri (izobraževanje in usposabljanje),
- mreže raznovrstnih izvajalcev,
- zagotovitev dostopnosti do bralnega gradiva in
- sistemska ureditev (imenovanje vladnega nacionalnega sveta za bralno pismenost)

Ena izmed nalog Nacionalnega sveta za bralno pismenost bo tudi priprava medresorskega akcijskega načrta, ki bo opredeljeval tudi višino sredstev, ki jih bodo posamezni resorji dodelili za razvoj bralne pismenosti in bralne kulture glede na cilje in za različne ciljne skupine.

Vlada Republike Slovenije si že do sedaj na različne načine prizadeva za dvig bralne pismenosti in bralne kulture, tako da sodeluje in podpira različne akcije in nacionalne projekte (Nacionalni mesec skupnega branja, Rastem s knjigo, Beremo skupaj, Bralna značka, Kulturni bazar, ...), pa tudi projekte sofinancirane z evropskimi sredstvi (npr. [OBJEM](#) - *Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli*). Predvideno je, da se bodo ob zaključku projekta evalvirani rezultati implementirali v sistem vzgoje in izobraževanja. Projekt pokriva celotno vertikalno, od vrtcev do srednje šole, in zajema različne vidike slovenščine oz. njene različne vloge v vzgojno-izobraževalnem prostoru: kot učni predmet, kot strokovni jezik in kot drugi jezik. Ob tem vključuje tudi šolsko knjižnico in razvija njeno vlogo pri dvigu bralne pismenosti in bralne kulture. Tradicija šolskih knjižnic, ki jih imamo v osnovnih in srednjih šolah skupaj več kot 700, doseže vse prebivalce Slovenije od šestega do devetnajstega leta starosti in zagotavlja brezplačnost. Razvija se v skladu z družbenimi prioritetami. Tako je v letu 2020 tudi Računsko sodišče pregledalo področje bralne pismenosti in pripravilo Revizijsko poročilo o bralni pismenosti, ki še posebej poudarja, da naj se za doseganje enakega dostopa do knjižničnega gradiva zagotovi šolam namenska sredstva. V pripravi je nov pravilnik o pogojih za delovanje šolskih knjižnic, kjer se bo upoštevalo tako strategijo kot tudi omenjeno revizijsko poročilo. Pripravljen je tudi pilotski projekt *Izposoja e-knjig za domače branje*, ki predvideva uporabo distribucijske platforme Biblos, a le kot orodja, ker se bo e-knjige zakupilo za izposajo v šolskih knjižnicah neposredno od založnikov, da bi na ta način povečali število razpoložljivih e-naslovov za sočasno branje učencev in dijakov. To je prvi testni korak v uvajanju e-knjig v šolske knjižnice s ciljem, da postane digitalna knjižnica integralni del **hibridne knjižnice** - knjižnice, znotraj katere se ob njeni klasični knjižnici in fizični knjižnični zbirki uveljavlja informacijsko-komunikacijska tehnologija za dostopnost elektronskih virov in storitev.

Vlada Republike Slovenije, se je na osnovi podatkov PIAAC (Raziskava spretnosti odraslih 2016) odzvalo s pripravo pravnih in strateških podlag, ki določajo podlage in smernice za pripravo ukrepov in opredelitev naložb na področju izobraževanja odraslih (Zakon o izobraževanju odraslih 2018 - ZOI-1,

Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih 2013-2020 ReNPIO 2013-2020, v pripravi je nova resolucija za obdobje 2020-2030, ter Operativni program razvoja človeških virov 2014-2020).

Navedene pravne in strateške podlage so omogočile izvajanje nekaterih ukrepov, ki neposredno vplivajo na vključevanje odraslih iz ranljivih, ogroženih skupin odraslih v programe in ukrepe za povečanje njihove usposobljenosti za trg dela, za vključevanje v vseživljenjsko učenje in vključevanje v družbo. Predvsem za izobraževanje odraslih iz sredstev ESS na podlagi OP ČV 2014-2020, specifični cilj 1, »Izboljšanje kompetenc manj vključenih v vseživljenjsko učenje«, s poudarkom na vključevanju in doseganju manj izobraženih zaposlenih odraslih, starih 45. let in več. Tako so za to ciljno skupino na voljo raznovrstne (brezplačne) izobraževalne priložnosti in podporne dejavnosti za njihovo vključevanje v izobraževanje iz javnih sredstev 2020-2022. Na voljo so konkretno naslednji programi in dejavnosti:

1. Programi izobraževanja in usposabljanja za zaposlene

- Neformalni programi izobraževanja in usposabljanja zaposlenih
 - a. Programi za dvig temeljnih in poklicnih kompetenc zaposlenih
 - b. Programi za nadaljnje poklicno usposabljanje, kvalifikacije ali prekvalifikacije
 - c. Programi za osebe, ki so pred izgubo zaposlitve za razvoj kariere in dvig kompetenc
 - d. Programi za aktivno staranje
- Dvig izobrazbene ravni zaposlenih / odraslih
 - a. Štipendije za dvig izobrazbene ravni in razvoj kompetenc

2. Dejavnosti informiranja in svetovanja ter učne pomoči

- Informiranje in svetovanje za izobraževanje odraslih
- Vrednotenje pridobljenih znanj
- Učna pomoč in promocija izobraževanja in usposabljanja

V obdobju 2016 in 2022 se iz sredstev ESS sofinancira tudi dva razvojna projekta oz. neposredne potrditve operacije, ki jih izvaja Andragoški center Slovenije:

- **NPO Strokovna podpora razvoju temeljnih kompetenc odraslih 2016-2022:** V okviru tega razvojnega projekta ACS razvija strokovne podlage, izobraževalne programe ter inovativna gradiva, pristope in inštrumente, ki prispevajo k večji prepoznavnosti, boljši prilagojenosti potrebam odraslih ter kvalitetnejšemu izvajanju izobraževalnih programov za pridobivanje temeljnih kompetenc nižje izobraženih in manj usposobljenih, s posebnim poudarkom na zaposlenih in starejših od 45 let. V ta namen je med drugim ACS vzpostavil **Nacionalno točko za vpeljavo in uporabo standardiziranega in zanesljivega inštrumenta za individualno diagnosticiranje primanjkljajev odraslih v spretnostih - spletni vprašalnik Ocenjevanje spretnosti ali kratko SVOS**, na območju cele Slovenije. V postopek individualnega ocenjevanja spretnosti vključili 17.000 oseb. Je edini instrument v Sloveniji, ki omogoča takojšnje, zanesljive in veljavne rezultate o temeljnih spretnostih posameznika v obliki diagnostičnega poročila. Ti (individualni) rezultati so primerljivi z nacionalnimi in mednarodnimi rezultati raziskave PIAAC. Več na: <https://svos.acs.si> .
- **NPO Strokovna podpora informativno svetovalni dejavnosti in vrednotenju neformalno pridobljenega znanja 2016-2022:** V okviru tega razvojnega projekta Andragoški center Slovenije podpira mrežo 15 konzorcijev po celi Sloveniji, v okviru katerih bodo v svetovanje vključili 20.000 zaposlenih. Več na spletnem portalu: www.zaznanje.si.